

ФЕНОМЕН НАЗАРІЯ ЯРЕМЧУКА

М. Джаман

*Центрально-Європейський університет,
вул. Нюдор, 9, Будапешт, 1051, Угорщина*

30 листопада 2016 р. народному артистові України Назарію Яремчуку виповнилось би 65 років. Що таке 65 років людського життя? Це вершина активного періоду діяльності, коли людина, здобувши освіту і набувши досвіду в роботі, може передавати його молодому поколінню, залишаючись при цьому ще активною у своїй професійній діяльності. Але Назарія не стало у 44 роки (!?...). Мені особисто важко збагнути, що вже 21 рік немає з нами мого друга, чудової людини, талановитого співака, якого любили всі без винятку, незалежно від віку і статі. Проте пам'ять про Назарія Яремчука жива й досі. Про це свідчать численні заходи, проведені цими днями на Буковині та Івано-Франківщині, на яких мені вдалося побувати на запрошення дирекції Чернівецької філармонії як другу й однокурснику славетного Назарія.

А ще зовсім недавно, як здається, був час, коли ми вступали з ним вчитися на географічний факультет Чернівецького держуніверситету (нині це національний університет ім. Юрія Федьковича). Всі п'ять років я навчався з Назарієм в одній групі і на одній кафедрі (1970–1975 рр.). Зауважу, що Назарія відразу полюбив увесь географічний факультет та й цілий університет. Коли ми ще були абітурієнтами, готувалися до вступних іспитів і слухали підготовчі лекції з географії, історії, математики та української мови, нас випадково доля звела в одному номері старого гуртожитку квартирного типу на вулиці Радіщева. Майже щовечора Назарій нам співав українські народні пісні і зовсім нові пісні Левка Дутковського — керівника їхнього ансамблю, якого я тоді зовсім не знав, хоча на той час у музиці та співі був невідомою людиною. Річ у тім, що я родом із Покуття (це південь Івано-Франківської області) і теж з дитинства захоплювався музикою: з першого класу був учасником шкільних олімпіад, а в 10-му класі — весільним музикантом. Тоді в нашій місцевості ще не був відомий ансамбль «Смерічка» із сусідньої Чернівецької області, солістом якого, як виявилось, Назарій був з 1969 р. Завдяки наполегливій, самовідданій і завнятій роботі засновника, художнього керівника, самотнього композитора Левка Тарасовича Дутковського «Смерічка» стає відомою за межами Чернівецької області.

Левко Дутковський у далекому 1966 році, після закінчення Мукачівського музично-педагогічного училища та служби в армії, прибув у Вишніцю і почав працювати у районному будинку культури. І ось, юний на вигляд музикант, ламає стереотипи радянської естради і створює ансамбль електромюзичних інструментів. До складу ансамблю входять соло-, ритм-, бас-гітари, ударні та електроорган. Ансамблю він назвав «Смерічка» — як символ краси та молодості вічнозелених Карпат, покритих вічнозеленою карпатською ялиною — смерекою. Поруч із Левком

завжди була його вірна супутниця в житті та помічниця Алла Дутковська, яка стала першим модельєром стилізованих костюмів для учасників гурту. Вивчивши народні гуцульські традиції, одяг, прикраси, характерні для Буковини, вона, будучи ще студенткою Вижницького училища прикладного мистецтва, розробила естрадні костюми для колективу. Адже в загальному сприйнятті ансамблю мало значення все: вокал, пісні, інструменти і зовнішній вигляд артистів, тобто їхній одяг. Новостворений ансамбль почав грати у новому музичному стилі біг-біт. Левкові вдалося поєднати тогочасні ритми, гармонію поп- та рок-музики з народним гуцульським, буковинським, українським мелосом і фольклором, виробляючи власний стиль. Ансамбль «Смерічка» швидко набував популярності серед молоді. На танцювальні вечори, які відбувалися у Вижницькому РБК, приїжджали шанувальники з навколишніх сіл Буковини і Косівщини, щоб потанцювати модні сучасні на той час рок-н-рол, твіст, шейк тощо. Однак для концертної діяльності «Смерічки», яку досить прискіпливо контролювала влада, Левко створив скромнішу і більш компромісну програму. Її напрям визначали переважно пісні самого Левка Дутковського та декілька аранжованих ним пісень відомих уже на той час композиторів Василя Михайлюка та Олександра Білаша. Програму доповнювали в обов'язковому порядку патріотичні комсомольські пісні, які Левко аранжував також у своєму «смеречанському» стилі.

Зрозуміло, що для нового ансамблю потрібні були відповідні голоси. І такі голоси Левко дібрав із багатьох охочих аматорів. Ними були Лідія Шевченко, Марія Ісак, Мирослава Єжиленко, Марія Наголюк, Зоя Маслова, Одарка Джурумія, відомий буковинський спортсмен і співак Володимир Матвієвський, всесторонньо талановитий Василь Зінкевич, незабутній Назарій Яремчук та ін. Важливо, що майбутні «смеречани» володіли надзвичайно чарівними, дзвінкими голосами — де там до них сьогоднішнім «фонограмним зіркам»!... А головне, що їх усіх об'єднувала просто фанатична любов до пісні та музики. Про той час Олександр Бродовінський, музикант ансамблю «Смерічка», згадував так: «хочу віддати данину величезної поваги за той колосальний труд, який Левко вклав у нас. Це ж треба було захопити так людей, що ми жили лише музикою і співом. Репетиції проходили до 3-ї, іноді 4-ї години ранку! Дехто з нас не знав музичної грамоти — то Левко нас учив по ходу діла. Одним словом **«Смерічка» — це подвиг Левка!**» [1]. А солістка ансамблю «Смерічка» Марія Ісак писала, що «...успіху “Смерічка” сягнула завдяки засновникові Левку Дутковському — надзвичайно енергійній, наполегливій людині, до безтями закоханій у свою справу. Це він навчив співати Назарія, мене, Василя та всіх “смеречин”» [2].

Цілком закономірно, що після такої напруженої і самовідданої праці заслужено прийшли успіх і популярність. У 1971 р. пісня В. Івасюка «Червона рута» у виконанні «Смерічки» (солісти Н. Яремчук і В. Зінкевич) стає піснею року. 1972 року «Смерічка» бере участь у Всесоюзному телеконкурсі «Алло, ми шукаємо таланти», де здобуває перемогу з піснею «Горянка» Л. Дутковського у виконанні знову ж таки солістів Назарія Яремчука і Василя Зінкевича. А в фінальному телеконкурсі «Пісня-72» пісня В. Івасюка «Водограй» у виконанні «Смерічки» (солісти Назарій

Яремчук і Мирослава Єжиленко) стає піснею року. Тоді ж, за порадою керівника ансамблю «Пісняри» Володимира Мулявіна, ансамбль «Смерічка» разом із Левком Дутковським і солістами Н. Яремчуком і В. Зінкевичем переходить на професійну сцену до Чернівецької обласної філармонії. Тому дуже прикро погодитися, усвідомити, повірити і сприйняти, що так несправедливо розпорядилася доля і так передчасно (у 44 роки!!!...) забрала в нас Назарія.

Важко визначити вклад цієї світлої людини у розвиток культури нашої держави. Я відважуюся заявити, що ні один із наших сучасних політиків не зробив стільки позитивного для нашого народу, стільки цінного та важливого для виховання любові до рідного краю та патріотизму, як зробив звичайний хлопець із маленького буковинського села Рівня (нині передмістя м. Вижниці) Назарій Яремчук. Він був справжнім патріотом своєї держави і до цього закликав своїми піснями нас. В одній із заміток написав:

*«Хто не знає себе,
Хто не вірить у себе,
Хто не знає хто він,
Хто не знає про кров,
Що у жилах струмить, —
Тому жити не треба
На нещасній-щасливій землі.
Як не знаєш свою Україну,
То не бачити більше тобі
Ані сонця, ні світа, ні неба.
Кожен повинен знати себе,
А в тобі — краплина Батьківщини».*

(Лос-Анджелес, 09.11.1993)

Виступаючи у складі ВІА «Смерічка», Назарій побував майже у всіх куточках колишнього Радянського Союзу і скрізь він прославляв самобутню культуру історико-географічного краю Буковини і «незрівнянний світ краси Карпат». Зауважу, що, співчуваючи людському болю і горю, Назарій виступав і перед нашими солдатами в Афганістані, і перед ліквідаторами Чорнобильської аварії, і перед селянами віддаленого маленького села, і серед поля просто неба перед працівниками колгоспних ланів. Ніколи не відмовлявся від запрошень виступати з концертами у сільських (іноді навіть неопалених) клубах і будинках культури. Для нього не мало значення, хто сидить у залі і який у них соціальний статус. Назарій однаково викладався і співав від душі щиро та відверто, не використовуючи фонограми. Як він пояснював: «мене люблять люди, а я люблю співати». Н. Яремчук завжди був близький до народу. Пригадую випадок, коли в одному селі на Тернопільщині співак помирих місцевого голову колгоспу та їздового з ферми, які після сварки тривалий час навіть не розмовляли. Виступаючи в Америці та Канаді, він зустрічався з українською громадою (членами діаспори) і співав для них багато українських народних пісень. Упродовж усієї артистичної діяльності Назарій своїми піснями прищеплював любов до ближнього, до рідного краю, до коханої, закликав не

забувати батька й неньку, а Україну вважав своєю родиною, про що, власне, співав і був першим виконавцем пісні «Родина» (музика О. Злотника на слова поета В. Крищенка).

Так ось, 25 листопада 2016 р. у Чернівецькому академічному обласному українському музично-драматичному театрі ім. Ольги Кобилянської відбувся мистецький вечір-концерт під назвою «Співай, родино», присвячений 65-річчю від дня народження народного артиста України, лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка Назарія Яремчука. У заході взяли участь члени родини артиста: син Назарій та дочка Марічка Яремчуки, а також відомі артисти, композитори, поети України. Зокрема, народні артисти України Павло Дворський, Остап Гавриш, Олександр Злотник, Василь Ілащук, Вадим Крищенко, заслужені артисти України Олег Шак, Олександр Сальников, дует «Писанка» (Оксана Савчук та Іван Кавацюк), заслужені діячі мистецтв України Степан Галябарда, лауреати Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів Дмитро Андрієць, Павло та В'ячеслав Дворські, Мирослав Матейчук, Василь Фесюк та Юрій Тичинський. Відкривала вечір дочка Назарія Марічка піснею «Родина». Потім Олександр Злотник виконав популярні зі своїх пісень, які свого часу співав Назарій Яремчук. Усі учасники концерту перед виконанням номера згадували цікаві випадки зі свого спілкування з Назарієм і сходилися на тому, що це була талановита, прекрасна, скромна, привітна, добра та одночасно принципова людина, яка сумлінно і відчайдушно працювала над кожним своїм твором. Назарій намагався передати піснею разом зі змістом часточку своєї душі, а на концертах, як зауважив поет-пісняр Андрій Демиденко, «співав так, що в нього в горлі були мозолі».

27 листопада у Чернівецькій обласній філармонії відбувся міський фестиваль української сучасної естрадної пісні ім. Назарія Яремчука під назвою «А пісня звучить...». Генеральний директор філармонії Анатолій Візнюк із цього приводу зазначив, що це уже XX фестиваль, але така велика кількість охочих взяти в ньому участь спостерігається вперше. І найголовніше, що в програмі фестивалю майже всі пісні з репертуару Назарія або йому присвячені. Це ще раз підтверджує любов до нього людей не тільки його покоління, а й нинішнього, молодого. Розпочинав фестиваль друг, товариш і «колега по цеху» Назарія, колишній «смерчанин», народний артист України Павло Дворський зі своїми синами Павлом і В'ячеславом піснею «Стожари», яку часто виконував сам Яремчук. А 29 листопада у клубі ім. Назарія Яремчука міста Снятина Івано-Франківської області також відбувся святковий концерт, присвячений 65-річчю від дня народження Назарія Яремчука за участю артистів Чернівецької обласної філармонії та артистів-аматорів Снятинського району — прихильників і шанувальників його таланту. Автором сценарію концерту та його ведучим був голова Спілки самодіяльних композиторів Покуття — Петро Корж, у здобутку якого близько двадцяти пісень, присвячених Н. Яремчуку. Зауважимо, що на всіх концертах зали були переповнені глядачами, а охочих потрапити на дійство було майже втричі більше, що підтверджує велику любов народу до Назарія.

В останній день листопада у Чернівцях біля могили співака відбулася панахида, яку також організувала дирекція обласної філармонії. На панахиді були

присутніми представники Чернівецької обласної ради й адміністрації, студенти університету і музично-педагогічного училища, школярі та працівники філармонії. Під час покладання вінків і квітів учасники хору Буковинського обласного академічного ансамблю пісні й танцю виконали улюблену пісню Назарія «Повівав вітер степовий».

Будучи учасником усіх описаних подій, я зрозумів, що ім'я Назарія досі не сходить з уст у кожного краянину, кожного українця. Всі люблять співати його пісні, згадують його добрим словом. У мене виникло бажання з'ясувати причину такої любові та живучої пам'яті людей про Назарія Яремчука. Тому кожному учасникові святкового вечора, фестивалю, панахиди і просто зустрічному я ставив те саме запитання: «У чому Ви бачите феномен Назарія Яремчука?». Наведу відповіді декількох відомих людей:

Філіпчук Г. Г. — політик і науковець, д-р пед. наук, академік Національної академії педагогічних наук: «Назарій був природовідповідний і культуровідповідний».

Злотник О. Й. — композитор, народний артист України, заслужений діяч мистецтв, ректор Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра, професор: «Не маючи музичної освіти і відповідної вокальної школи, він своїм оригінальним тембром голосу, з характерною лише йому гугнявістю і приємною усмішкою зачаровував людей. Його не можна було з кимось сплутати — відразу відчуваєш і впізнаєш спів Назарія».

Савчук О. В. — художній керівник Чернівецької обласної філармонії, заслужений діяч мистецтв України: «Назарій — це пісенний символ України, це світла, щира і порядна людина».

Дворський П. А. — співак і композитор, народний артист України, колишній соліст ВІА «Смерічка»: «Це талановита і світла людина, патріот свого народу. Хоча згасла його зірка, але пісня його не згасне».

Казімірський А. Г. — пенсіонер, директор радіо і телебачення Буковини 70–80-х років: «Своїми піснями він нікого не залишив байдужим до Буковини, до Карпат, до батьківської хати, до Родини».

Шак О. — композитор, співак, заслужений артист України, останній художній керівник ВІА «Смерічка»: «Феномен Назарія у його природних даних, які, як у нікого іншого, відповідали артистичним вимогам — це і врода, і розум, і манера виконання, і голос, який мені вчувався, коли я писав для нього пісні. Я був впевнений, що він їх донесе до народу як ніхто, бо він їх відчував як чи не найголовніший співавтор».

Галябарда С. П. — поет-пісняр, заслужений діяч мистецтв України: «Завдяки його енергетиці та оригінальному тембру голосу я завжди був впевнений, коли писав вірші, що він їх донесе до народу з відповідною емоційною підтримкою».

Крищенко В. Д. — поет-пісняр, заслужений діяч мистецтв, народний артист України: «Це вдале поєднання Божого дару: вроди, голосу, розуму і працелюбності до сьомого поту. Це неперевершений талант, самородок, якого не треба було чогось навчати. Він зразу все сприймав від автора і своїм співом переконував людей, заставляв вірити у світле і добре майбутнє».

Бауер М. Й. — кандидат філософських наук, у 90-ті роки директор департаменту освіти та науки Чернівецької області, пенсіонер: «Це унікальний самородок у мистецтві та великий патріот рідного краю, це щедра і безмежно віддана своїй справі людина, це незабутня сторінка в історії життя Буковини».

Візнюк А. Ю. — директор Чернівецької філармонії: «Говорити про Назарія в минулому часі просто гріх, хоча, як співається у пісні композитора С. Гіги на слова поета С. Галябарди «Яворина»: «“він на світі прожив, наче спалах зорі на світанні, наче крапля роси, наче крик журавля — тільки мить”. У мистецькій діяльності Яремчука вбачається переплетення і взаємопроникнення культур нашого багатонаціонального краю: Молдови, Румунії, Австро-Угорщини, Польщі, України і Росії — а це вічне, як і вся наша культура. Його характерні риси: доброта, людяність, миротворчість — теж вічні. У піснях Назарія звучить любов і повага до ближнього, до батька й неньки, до рідного краю — це також вічний постулат нашого буття. Тобто він з нами у кожному прояві життя. І хоч співав, що “тече вода і не знає зупинку”, і звертався до неї “ой, зупинися хоч на хвилинку!”, однак вода тече далі й не думає зупинитися. Так і наше життя — тече і не знає зупинку. Але без води немає життя. Тому і Назарій вічно наш, він у нашій душі, в пам’яті і в нашому житті».

Варто зазначити, що сам Назарій розумів талант так: «*Про талановиту людину почнуть говорити як про видатну лише після її смерті. Адже посмертна слава і визнання вже нікому не заважають.* Але це вже буде після нас, а зараз, — він запевняв, — коли ми йдемо до народу, до глядача, а тим паче до свого прихильника таланту, то треба розуміти, що контакт з глядачем — це є основа, без цього неможливо! Як це може бути — вийти на сцену і настроїти проти себе глядачів, слухачів, які прийшли до тебе з відкритою душею? Треба навпаки: до них ще з відкритішою душею. І все, що є, якщо воно є, повинно бути віддано без остатку» [3].

Отже, феномен Назарія Яремчука, на мій погляд, полягає в унікальному симбіозі природних і особистісних якостей СПРАВЖНЬОЇ ЛЮДИНИ: вродливої, талановитої, працюючої, щедрої, доброї, чесної, справжньої та патріотичної. Отримуючи різні пропозиції щодо кар’єрного зростання і зміни місця проживання, він залишався вірним своїй землі, своєму рідному краю — через це Назарія в народі заслужено називають «наш буковинський соловей». Тому й не дивно (а навіть закономірно), що в кожній школі Чернівецької області цими днями були проведені виховні години і вечори пам’яті Назарія Яремчука. Це справжня непідкупна любов до артиста і шана його таланту. Вічна пам’ять тобі, Назарку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нечаєва П. Вижницький феномен / П. Нечаєва // Доба. — 2002. — 11 січня.
2. Стринадко І. Я любив вас усіх. Та найбільше любив Україну / І. Стринадко. — Коломия : Вік, 1996. — С. 56.
3. Кибіч Я. В. Назарій Яремчук / Кибіч Я. В. — 2-ге вид., доповн. — Вижниця : «Черемош», 2011. — С. 150.

Меморіальна дошка Назарія Яремчука на географічному факультеті Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича (Фото М.Джамана)

На могилі Назарія Яремчука у м.Чернівцях завжди живі квіти
(Фото М.Джамана)